

sjednocování křesťanské společnosti vizigótského království vedlo pak k ještě dalšímu posílení perzekuce. Reccesvinth, který odstranil právní personalitu, vydal r. 654 zákon, že židé, kteří odpadli od jednou přijaté křesťanské víry, mají být ukamenováni anebo upáleni zaživa.

Král **Erwig** zakazoval i nejmenší projevy židovských zvyklostí, včetně těch, které se týkaly jídla, a vydal proti židům celkem 20 zákonů. Jeho nástupce **Egica** r. 694 vyznavače judaismu tvrdě potrestal za to, že se údajně proti Vizigótům spikli se svými souvěrci ze severní Afriky, v čemž se již projevoval strach ze síly Arabů, vůči židům snášenlivých. Majetek všech španělských židů tehdy propadl státu, oni sami se stali otroky, děti jim ve věku sedmi let byly odnímány a dávány na výchovu do klášterů nebo křesťanských rodin.

Mnohá protižidovská opatření Vizigótů se zdají mít ekonomické kořeny, jiná souvisela se snahou králů o co nejpevnější spolupráci s katolickou církví, některá plynula z nejistoty vizigótského království v době arabské expanze. Nepochybně jsou však skvrnou na dějinách národa, který dokázal podporovat a rozvíjet antické tradice, na jehož území dosáhla v díle Isidorově jednoho ze svých vrcholů myšlenková syntéza antiky a křesťanství a jehož příslušníci již záhy v praxi uplatňovali zásady univerzální křesťanské morálky. Jak židovství, tak křesťanství ostatně ve Španělsku úspěšně přežilo nejenom Vizigóty, ale i nové arabské pány.

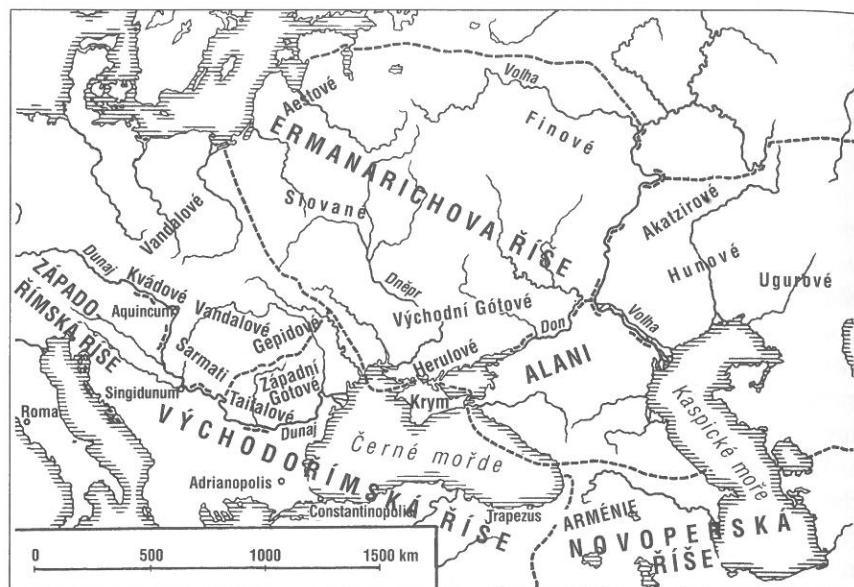
Ve středověké i raně novověké tradici byla gótská historie zobrazována jako velmi slavná. Španělská reconquista byla mimo jiné podporována i myšlenkou na dobytí téhož území, kterému panovali velcí vizigótské králové, a památka Gótů měla tak jistý podíl na porážce Arabů na Pyrenejském poloostrově a zrodu sjednoceného španělského království. Španělé, ale i Švédové se ke gótské minulosti hrdě hlásili, Švédové hlavně za dynastie Vasovců v 16. a 17. století. Už na koncilu v Basileji r. 1434 došlo ovšem ke kurióznímu sporu. Biskup z Växjö ve Švédsku nárokoval pro svou zemi nejčestnější místo z důvodu, že byla pravlastí Gótů. Vyslanec krále kastilského ovšem proto, že Španělé jsou prý potomky Gótů, požadoval totéž. Pro podporu moci habsburského rodu využil gótské tradice dvorní historik Ferdinanda I. Habsburského W. Lazius.

OSTROGÓTOVÉ JAKO PODDANÍ A PÁNI

Historik Tacitus dosvědčuje už pro přelom 1. a 2. stol. n. l. v prostředí *Gothonů*, kteří (ovšem též s přispěním jiných etnik) dali vznik Východním i Západním Gótům, existenci na germánské poměry dosti silné královské moci. U Ostrogótů jsou pozdějšími prameny vyzvedáváni především vládcové z rodu Amalů.

V Jordanově díle *Getica* najdeme genealogii Amalů, kterou v nám nedochovaných dějinách Gótů, sepsaných mezi lety 526–533, původně vypracoval Cassiodorus Senator. Okolo tohoto rodokmene oprávněně vzniká mnoho pochybností, neboť byl vlastně na politickou objednávku vytvořen na území ostrogótského království. Dostaly se však do něj i zajímavé prvky gótské (respektive amalské a předamalské) ústní tradice, které zaujmou každého, kdo se zajímá o náboženské představy Germánů. Rodokmen začíná skandinávským božstvem války Gaptem (Gautem) a ve 4. generaci zahrnuje bájněho epónyma rodu Amala, jehož jméno opět naznačuje snahu zdůraznit božský původ a pověření amalských králů. Z Getik se také dovídáme, že Gótové považovali příslušníky rodu Amalů za tzv. *ansy*, podle Jordana polobohy, héroje. Slovo souvisí s označením pro ásy (ve Skandinávii *aesir*, u Anglosasů *és*), kteří v dochované germánské mytologii představují nejvyšší bohy, ale původně znamenalo snad (podobně jako pojem *amal*) dřevěný kůl, dřevo, z něhož se vytvářely idoly bohů.

Třebaže Cassiodorus se Amalům vládu nad Góty snažil připsat již pro 1. stol. n. l., lze její historický počátek klást až do století třetího (podle H. Wolframa na jeho sklonek). Je s nimi ovšem spojena nejslavnější éra východogótských dějin, patřil k nim tvůrce ostrogótského státu Theoderich Veliký (narozen snad 451, zemřel r. 526). První plně historickou postavou, Cassiodorem a Jordanem do genealogie Amalů zařazenou, je **Ermanarich**, který je zde uváděn jako praprávnuk epónyma Východních Gótů Ostrogothy, král, jenž se pod pozměněným jménem Jörmunrekk stal vý-

Ermanarichova říše kolem r. 350 n. l. (podle B. Szásze)

znamným hrdinou starogermánské severské epiky. Vytvořil již zde vzpomenuť velký kmenový svaz, nazývaný Ermanarichova říše.

Po rozdělení této říše Huny byla většina Ostrogótů postupně včleněna mezi poddané hunského kmenového svazu. Z těch, kteří zůstali mimo sféru hunské moci, byla značně historicky důležitá skupina vedená náčelníky **Alatheem** (Germán) a **Safrakem** (Sarmat), kteří vládli místo nezletilého krále z rodu Amalů **Vidiricha** – zřejmě totožného s Jordanovým **Vandalariem** (jméno znamená vítěze nad Vandaly). R. 376, spojení s některými Alany a odštěpenými Huny, násilím přešli na území římské říše a po boku Vizigótů se o dvě léta později účastnili proslulé bitvy u Adrianopole. R. 380 s nimi Římané uzavřeli mír a jako svým vojenským spojencům jim přidělili sídla v Pannonii. I poté se tyto Ostrogóti hojně stýkali se svými západogótskými příbuznými a Amal Vidirich Vandelarius po určitou dobu žil na území jejich státu, založeného r. 418 v jižní Gallii. Jeho synové Valamir, Thiudimir a Vidimir se ovšem někdy po r. 439 vrátili zpátky k hlavní mase Ostrogótů, nacházející se pod hunskou nadvládou.

Dějiny Ostrogótů pod hunským panstvím jsou velmi nejasné, zpočátku tu však požívali poměrně velké svobody, byli spravováni svými vlastními králi a Hunové jim včas nedokázali bránit ani v samostatných vojenských taženích. Amalský král **Vinitharius** podle Jordana bez hunského souhlasu porazil Anty, Sarmaty, postupem času poslovanštěné. Po této akci Hunové podrobeným Ostrogótům sice stále ještě dovozovali, aby jim vládl vlastní panovník, musel být ovšem schválen hunskou mocí a Jordanes mu už nedává titul *rex*, ale *regulus* (podřízený, malý král). Po další samostatné válečné výpravě, tažení Amala **Thorismunda** proti Gepidům, k němuž došlo někdy kolem r. 400, Hunové Gótům vládu vlastních králů podle jmenovaného historika zakázali. Alespoň vojenská a zahraniční politika jimi vedeného kmenového svazu měla být už i v těchto raných obdobích jeho existence podle představy hunských pánů zřejmě jednotná.

Za Ostrogóta, v jehož etnicky pestrém vojsku Východní Gótové nejspíše převažovali, je pokládán i Radagaisus, jehož tažení do Itálie v letech 405/6 bylo rovněž jeho samostatnou akcí. Dá-li se z pramenů v tomto případě aspoň částečně spolehlivě soudit, nebyl příslušníkem rodu Amalů. Zda se barbari, které vedl, do hunského područí nedostali anebo z něho dokázali vyklouznout, nevíme.

Ostrogótové byli jediným germánským kmenem v hunské říši, který byl – i když jen na čas – podroben s takovou tvrdostí, že byl zbaven své domácí vlády. O tom, jak dlouho doba této jejich nejtěžší poroby, z které se ovšem některým zdařilo uniknout (do Gallie a do Thrákie), trvala, nám opět, třebaž nezáměrně, podává svědectví Jordanes. Tvrdí, že ze žalu nad Thorismundovou smrtí (zahynul pádem s koně) a proto, aby mezitím mohl dospět další člen rodu Amalů, **Valamir**, Gótové 40 let nevolili krále. Je zřejmé, že jde o údaj, jenž odpovídá době tuhého hunského panství nad Ostrogóty, kterým Attila až někdy mezi roky 439–447 opět povolil mít vlastní vládců z amalského rodu. Je totiž jisté jenom těžko představitelné, že by na Valamirovu zletilost bylo nutno čekat bezmála polovinu století, zvláště když barbarský panovník byl za vyspělého k vládě pokládán zpravidla už od svých patnácti let.

Pod vládou amalských panovníků, kteří podle slov historika Jordana museli Attilovi osvědčovat velkou poslušnost, se ostrogótská bojovníci účastnili bitvy na Catalaunských polích, kde byli postaveni na pravé křídlo hunské fronty a za cenu těžkých ztrát obětavě bojovali proti svým příbuzným Vizigótům; ba ještě také po Attilově smrti, za povstání Hunům podda-

Dochovaná část zlatého pokladu z rumunské Pietroasy

Náramek z tohoto pokladu s runovým nápisem, jenž zatím nebyl spolehlivě vyložen

ných etnik v r. 455, stáli možná na nesprávné, tedy nakonec poražené hunské straně. (Tuto otázku blíže rozebíráme v kapitole „Bojovníci od řeky Nedao“.)

Někdy v poměrně nepřehledném období okolo konce hunské říše byl asi do země uložen velký a známý zlatý poklad Ostrogótů, nalezený r. 1837 v rumunské Pietroase a nacházející se nyní v Národním muzeu v Bukurešti. Původně obsahoval 22 zlatých předmětů, z nichž je dochováno 12 (o hmotnosti téměř 20 kg.) Mezi cennostmi z gótského pokladu velkou pozornost badatelů poutá nákrčník s runovým nápisem, čteným buď jako *Guthani(e) Iovi hailag* (zasvěceno gótskému Iovovi) nebo podle jiných badatelů obsahující sdělení, že jde o posvátný a neporušitelný majetek Gótů (nákrčník by v tom případě tvořil asi součást jejich královského pokladu).

Kolem roku 455 byli už Východní Gótové **křesťany ariánského vyznání**. (Doba uložení cenností z Pietroasy nemusí být časem vzniku vzpomínutého runového nápisu a tedy ani výpovědi o tehdejších případném uctívání předkřesťanského boha hromovládcе ve vyšších vrstvách společnosti Ostrogótů.) Jejich ariánská christianizace je zahalena takřka úplným mlčením dobových autorů – až na jednoho jediného zpravodaje, kterým je opět Jordanes. Mnoho pramenů (např. Cassiodorus Senator, Excerpta Valesiana, Ennodius, Boëthius, Prokopios) zná Ostrogóty jako ariánské křesťany, ale nepíše o tom, jak se jimi stali. Moderní bádání pak hledá jejich misionáře zejména v Malých Gótech, od r. 348 žijících na území římské provincie Dolní Moesie. Nemyslím si však, že je jejich evangelizaci možno prostě připsat misijně nejaktivnější skupině germánských křesťanů doby stěhování národů, aniž bychom se zamysleli nad možnostmi, které by jediné prameně zprávě o tomto procesu skutečně odpovídaly. Jordanes totiž hovoří o působení křesťanů z hlavní masy vizigótského etnika, která víru přijala v 70. letech 4. stol. a s níž od uvedeného r. 348 Malí Gótové nežili pohromadě. Možnost takového působení představuje právě návrat příslušníků královského rodu Amalů na ostrogótský trůn.

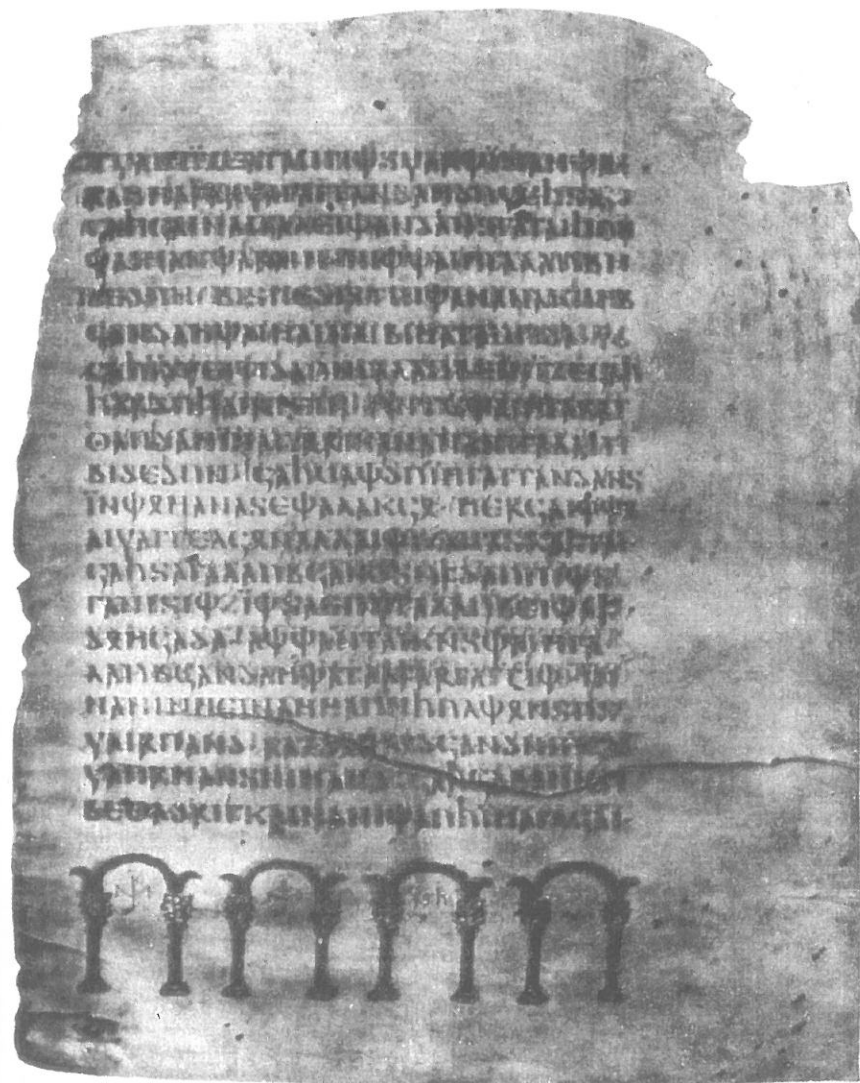
Z pramenů lze vyvodit, že synové Vidiricha-Vandalaria, Amala, který před Huny unikl na západ, žili na území křesťanských Vizigótů v jižní Gallii. Je velmi pravděpodobné, že přijali jejich víru a že ji také, spolu s příslušníky svých družin, po roce 439 rozšířili mezi svými krajany, žijícími v Attilově říši. **Thiudimirův** syn **Theoderich**, posléze zvaný Veliký, narozený mezi lety 451–455, byl podle současníka jeho vlády v Itálii, biskupa Ennodia z Ticina, dnešní Paviie, křesťanem od svého útlého dětství. Jeho

matka Erelieva, která při křtu přijala jméno Eusebia, byla přitom katolička a mladý Theoderich žil navíc od svých 8 do 18 let jako rukojmí za ostrogótskou spojeneckou smlouvu na katolickém císařském dvoře v Konstantinopoli. Kde tedy mohlo mít jeho později známé a pevné ariánské přesvědčení své pravděpodobnější kořeny, než ve vyznání jeho otce Thiudimira?

Šíření víry mezi Východními Góty, žijícími ještě pod nadvládou Hunů, mohlo autorům z antického světa nejnázne uniknout, neboť šlo o proces, odehrávající se zcela na území barbarů a k tomu bez zásahu křesťanů z římského impéria (katolický pokus Jana Zlatoústého z doby kolem r. 400, který se mohl týkat zadunajských Gótů, byl neúspěšný). Vulfilovu gótskou bibli však Ostrogóti znali a využívali a král Theoderich dal v Ravenně kolem r. 500 vyhotovit drahocenný exemplář této knihy, psaný na purpurově zbarveném pergameni převážně stříbrným, částečně také zlatým inkoustem. Tento tzv. *Codex argenteus* byl součástí ostrogótského královského pokladu; znova nalezen byl pak v 16. stol., a to v jednom klášteře v Porúří. Po nějakou dobu se nacházel v Praze, neboť se ocitl ve sbírkách císaře Rudolfa II., r. 1648, za třicetileté války, se však stal kořistí Švédů a od r. 1669 je chován v univerzitní knihovně v Uppsale.

Prameny nejlépe doloženou a také nejslavnější jsou historie Východních Gótů je období existence jejich státu, založeného r. 493 v Itálii. Na toto území byl Theoderich I. jakožto vůdce ostrogótských vojsk v císařských službách r. 488 vyslán konstantinopolským císařem Zénónem, který se jeho pomocí chtěl zbavit faktické vlády jiného Germána, panujícího Itálii z císařského paláce v Ravenně, Odoakera, stojícího v čele různých germánských válečníků v římských službách. R. 476 Odoaker, z jehož jména vzniklo i u nás hojně užívané Otakar, sesadil jako nově svolaný král italských barbarských žoldnéřů posledního římského císaře, nezletilého Romula Augustula, a Zénónem, který v té době nemohl na Západě impéria zasáhnout jinak, byl uznán za jakéhosi císařova zástupce s titulem patricia. Zénón toto řešení považoval samozřejmě jen za nouzové a dočasné a když se mu nepodařilo zbavit se Odoakera s pomocí v severním Noriku žijících Rugiů, podnítl k tažení proti nim ostrogótského krále. Výsledek tohoto kroku byl ovšem zcela jiný, než jak to konstantinopolská vláda očekávala.

Theoderich Odoakera se svým vojskem, jemuž poskytl pomoc i vizigótský král Alarich II., dvakrát porazil (r. 489 a 490), ale nemohl dobýt mohutné pevnosti Ravenny, v které se tento Germán po své druhé porážce uzavřel, takže mu po dlouhém obléhání počátkem r. 493 lstivě nabídl spo-

Stránka z bohatě vypravené Vulfilovy bible (*Codex argenteus*), rukopisu, vzniklého za doby Theodericha Velikého.

Text obsahuje gótský Otčenáš od slov *Posvěť se jméno tvé* po závěrečné *Amen*

lubládu, aby se ho pak záhy zbavil vraždou. Téhož roku Theodericha válečníci, jimž velel, zcela podobně jak to r. 476 bylo s jeho soupeřem, povolali svým králem. Na první pohled to může působit překvapivě, protože královská moc byla v rodě Amalů dědičná a Theoderich se stal nástupcem svého otce už r. 474 (a to se s ním již několik let předtím o vládu dělil). Foederáti, které přivedl do Itálie jako východořímský *magister utriusque militiae*, byli však jiným celkem než Thiudimirovi Góti. Patřili k nim např. také germánští Rugiové, kteří se k Theoderichovým Ostrogótům přidali po porážkách od Odoakera a jeho bratra Onoulfa, a naopak po porážce Odoakera se k Theoderichovi připojili též další, v Itálii působící Rugiové, dále Herulové, Skirové, Turcilingové, Svěbové, Taifalové a Sarmati.

Theoderich byl vysokým římským státním úředníkem, stejně tak jako Odoaker získal od císaře Zénóna titul patricia, a dokonce jím byl podle germánských způsobů adoptován. Takzvaná *adoptio per arma*, přijetí za syna předáním zbraní, byla v očích starých Germánů rovna pokrevnímu příbuzenství, podle římského práva však neznamenal žádný nárok na dědictví císařova majetku a vůbec už ne jeho moci. V tomto konkrétním případě byl akt adopce dospělého ostrogótského krále chápán především jako politická vazba, mající vyjadřovat nadřazenost císaře, ale zároveň jeho přátelský, otcovský poměr k barbarskému vůdci. Jako *rex*, povoláný svým vojskem, měl ovšem Theoderich nejenom závazky římského hodnostáře a císařova „syna“, ale i povinnosti vůči těm Germánům, kteří ho postavili do svého čela. Napříště musel zastupovat a hájit i jejich zájmy. R. 493 se zrodil rozpor mezi Theoderichovým germánským královstvím a jeho postavením v rámci úředních struktur římské říše. Toto napětí mělo provázet celou Theoderichovu vládu a neslo v sobě zárodek poměrně brzkého zániku ostrogótského státu, jenž kromě Itálie zahrnoval i Sicílii, Dalmatii, části pannonských a raetských provincií, mimo území Italské praefektury pak po válce s Chlodvíkem část jižní Gallie.

Možností konfliktu mezi oběma funkcemi, které Theoderich přijal, si byl vědom i nový v Konstantinopoli vládnoucí císař Anastasius (491–518). Theoderichův královský titul neuznal a mezi oběma dvory, císařským v Konstantinopoli a královským v Ravenně, došlo k roztržce, trvající až do r. 497, kdy se Theoderichovi podařilo dosáhnout smíření s císařem, vyjádřeného i tím, že Anastasius poslal zpět do Ravenny odznaky císařské moci, které před časem na znamení dobré vůle nechal na konstantinopolský dvůr odeslat Odoaker.

Theoderichův barbarský stát, jak jsme správní útvary, vybudované Germány na území říše západořímské zvyklí nazývat, nerostl živelně; měl svoji státní ideu, na níž byl v podstatě důsledně budován. Amalský král byl pyšný na to, že se za svého pobytu v Konstantinopoli seznámil s římskými způsoby vlády a jeho cílem bylo navázat na římské tradice, nedávat barbarské složce svého království zásadní přednost před původním obyvatelstvem Itálie a dosáhnout co nejlepší spolupráce mezi římskou a barbarskou společností.

Z centrálních úředníků Theoderichova dvora byly vysoké funkce *quaestora* (králova kancléře) a *magistra officiorum*, majícího dozor nad veškerou civilní administrativou, zastávány jen Římany, stejně tak jako jimi byla vykonávána většina úkolů civilní územní správy, v níž nejvyšší postavení nadále měli *praefecti praetorio* (Itálie a po r. 508 ostrogótské části Gallie) a *praefectus* města Říma, Římanům nedostupný nebyl ani úřad správce králových statků (*comes patrimonii*), zastáváný ovšem převážně Germány. Doménou barbarů bylo v době Theoderichově vrchní velení vojsku (v zastoupení krále) a pravděpodobně úřad králova komořího (*praepositus cubiculi*).

Římskému senátu Theoderich sice ve skutečnosti panoval, ale slovně mu projevoval velikou úctu, nazýváje ho např. „podmanitelem světa“. Dodržoval též proceduru doporučení nových členů tohoto orgánu, kteří museli být stávajícími senátory schváleni, i když do radnice senátu vcházeli na přání krále samotného.

Gótské *comites* měli na starosti převážně vojenské záležitosti buď v obvodu provincií nebo samosprávných římských měst (*civitates*), částečně měli ale také pravomoci administrativní, zvláště soudní. Soudili nejen Góty, ale i Římany, mající spor s Gótem, a mohli využívat místního římského úředního aparátu. V ostrogótské Raetii a Noriku veleli obraně Římané s tituly *duces*.

Saiones byli královi barbarští zplnomocněnci, kteří kontrolovali státní správu, prosazovali královu vůli na různých územích státu, zajišťovali výkon jeho rozsudků, ale i jeho ochranu (*tuitio*), poskytovanou ohroženým osobám, zakročovali tam, kde se jako nedostatečné projevil mocenské prostředky římských úřadů a kde tedy musela zprostředkovaně zasáhnout autorita gótského panovníka, apod. Z Římanů měli podobné funkce jako *saiones* tzv. *comitiaci*. Gótská a domácí římská správa se vzájemně prorůstaly a doplňovaly.

Mince z ostrogótského období s městskou bohyní (personifikací města) a nápisem: *Felix Ravenna* (Šťastná Ravenna) a mince z téhož období s bohyní Romou

Daně platili původní i germánští obyvatelé království a všichni měli rovněž nárok na vzpomenuť ochranu, poskytovanou ze strany králů.

Nejcennější svědectví o fungování ostrogótského státu zanechal nejproslulejší z jeho quaestorů, Cassiodorus Senator, který nastoupil do svého úřadu r. 507. Tento vysoce vzdělaný příslušník římské šlechty sestavil sbírku úředních dokumentů a formulářů, které vznikly jeho činností a měly být vzorem pro další administrativu království. Nazývá se *Variae* a obsahuje doklady pro vnitropolitický vývoj i diplomacii Theoderichova státu.

Pro každé nově vznikající barbarské království byla velmi důležitá otázka rozdělení půdy s původními vlastníky. Theoderich měl pozici značně ulehčenu tím, že třetinu půdy italských vlastníků již předtím získali Odoakerovi bojovníci a amalský král tak mohl svým mužům přidělit především již existující *sortes Herulorum*, jak se půdě poražených Odoakerových mužů říkalo. Do čela komise, dohlížející na spravedlivé dělení, postavil Římana Liberia, který měl zajišťovat, aby vůči původnímu obyvatelstvu nedocházelo ke křivdám.

Neméně závažná však mohla být problematika náboženská. Italští katolíci měli žít v jednom státě a v dobré shodě s barbarskými ariány. I to se zpočátku skutečně dařilo. Theoderichovou zásadou prý bylo tvrzení, že náboženské přesvědčení nelze nařídít (*religionem imperare non possumus*). Žádného katolíka nenutil, aby změnil svoje přesvědčení. Naopak, když se

jeho osobní lékař rozhodl získat ještě větší královu přízeň tím, že přestoupil k ariánství, Theoderich ho překvapivě dal popravit, protože nevěřil, že by člověku mohl zachovat věrnost ten, kdo ji nedokázal osvědčit ani vůči Bohu. Nerad viděl jen přestupy gótských ariánů k ortodoxii a trestal je konfiskacemi majetku.

Theoderich na nás působí dojmem velké historické osobnosti nejenom proto, že měl určitou teorii řízení státu a byl schopen věroučné tolerance, ale i pro svou velkorysou politiku mezinárodní. Pokusil se totiž vybudovat mocnou koalici mladých germánských států, v jejímž čele by právem císařova zástupce pro římský Západ stál a v níž by se konflikty řešily vzájemným jednáním anebo uposlechnutím Theoderichovy moudré rady.

Ostrogótský panovník se vlastně už ani necítil být barbarem, natolik se vžil do role dědice západořímské říše a antických civilizačních vymožeností. Na žádost franského krále Chlodvíka vyslal do severní Gallie vynikajícího hráče na kitharu, jehož výběrem pověřil filozofa Boëthia. Kithairos měl franského vladaře obveselovat na hostinách, ale úkolem, s nímž byl vyslán na franský dvůr, bylo i zjemnit drsná srdce barbarů, jako to kdysi s lidmi, zvířaty, ba i neživými předměty dokázal bájný Orfeus. Rád též poskytl Burgundům vodní hodiny (klepsydra) – a byl na možnost zprostředkování této v období helénismu vynalezené vymoženosti tak pyšný, jako by je byl vynášel sám.

Koalici germánských království se snažil udržovat a posilovat jedním z nejjednodušších způsobů – sňatkovou politikou. Osud mu odepřel mužského dědice, ale měl dost blízkých příbuzných ženského pohlaví. Svou sestru Amalafridu provdal za krále Vandalů Thrasamunda (496–523), druhá sestra Amalaberga se stala manželkou durynského krále Herminifrida. Dceru Areaagni (jinak zvanou též Ostrogotho), pocházející z jeho prvního, nelegitimního manželství z moesijskou družkou, dal za ženu burgundskému králi Sigismundovi (sv. Zikmund), její sestru Theodegothu si vzal vizigótský panovník Alarich II. „Dobré partie“ Theoderichových dcer, nepocházejících z řádného manželství, nejsou pro tuto dobu ničím neobvyklým. Králové nerozlišovali mezi levobočky a ostatními dětmi. Ostatně i sám Theoderich by podle pozdějších, přísnějších středověkých kritérií byl nemanželského původu.

Do legitimního manželství vstoupil král Ostrogótů se sestrou franského vládce Chlodvíka Audofledou, jež byla pravděpodobně matkou jeho další dcery Amalawinthy. Té našel manžela v členovi rodu Amalů, který žil me-

zi Vizigóty v jižní Gallii, jmenoval se Eutharich a měl se stát dědicem ostrogótského království.

Nejlépe známa je Theoderichova diplomatická aktivita z let 506/7, kdy se snažil zabránit válce mezi Franky a svými nejbližšími spojenci, kterými byli Vizigóti, a kdy také na území bývalé římské provincie Raetie usídlil franským Chlodvíkem poražené Alamany. Marně však nabádal ke smíru a marně Frankům, toužícím rozšířit svoje panství do jižní Gallie, vyhrožoval ozbrojeným zásahem. Do záležitostí Germánů se vmísila Byzanc, jejíž loďstvo začalo plenit pobřeží jižní Itálie, aby poutalo Theoderichovy vojenské síly. Další posílení moci ostrogótského krále se totiž konstantinopolskému císařskému dvoru vůbec nehodilo. Theoderich mohl do bojů mezi Chlodvíkem a Alarichem II. zasáhnout až r. 508, kdy o porážce jeho spojenců bylo již rozhodnuto. Zachránil ovšem alespoň větší část dnešní Provence, území důležitého jako nárazníkové pásmo mezi Itálií a Franky.

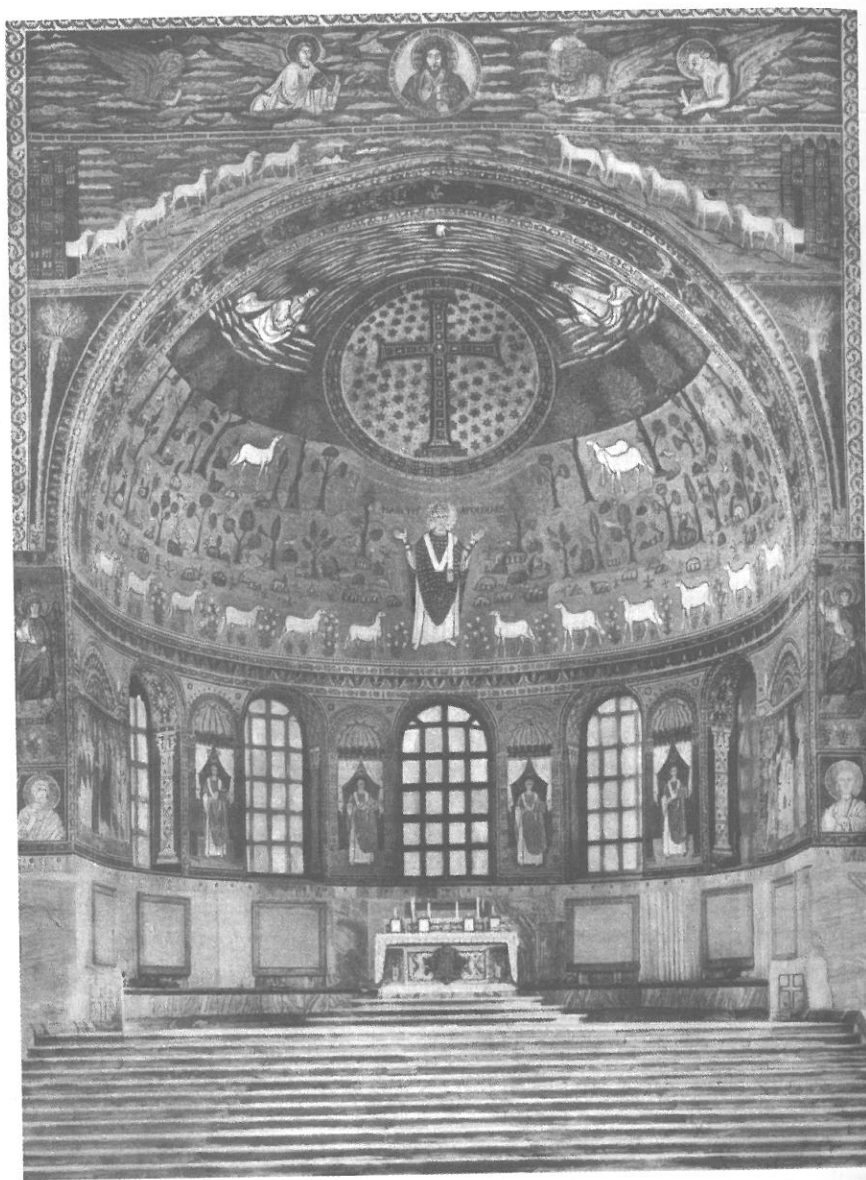
Kolem r. 523 zůstali pak věrnými spojenci Theodericha jen Vizigóti. Nová, „barbarská“ jednota římského Západu, které se tento ostrogótský panovník pokoušel dosáhnout, se definitivně rozpadla. Protože vizigótské království nebylo v této době nijak silné, stál Theoderich nyní proti rostoucí moci a ctižádosti konstantinopolské vlády, oficiálně od r. 518 vedené císařem Iustinem, ve skutečnosti však jeho synovcem Iustinianem, prakticky sám.

Je sporné, kam máme zařadit vztahy Ostrogótů a byzantské říše. Jsou jaksi na pomezí politiky domácí a zahraniční, protože Theoderich byl formálně císařův vysoký úředník, fakticky ale samostatný král. Podobně je tomu i s poměrem ostrogótského panovníka k papežům. Žili na území, které ovládal, ale patřili k jiné církvi, považovali Theodericha a jeho Ostrogóty za kacíře a zároveň se občas bez královy pomoci nemohli obejít. V každém případě se však ve vztahu ostrogótského státu k římským biskupům projevil jeden ze záblesků Theoderichovy politické geniality.

V r. 488 došlo mezi církví na Východě a Západě římského impéria k roztržce. Příčinou byla snaha císaře Zénóna vyjít vstříc těm obyvatelům jeho části říše, kteří se hlásili k tzv. monofyzitismu, věroučnému směru, hlásajícím, že v Ježíši Kristu je jenom jedna, a to božská podstata. Tento názor byl odsouzen na IV. ekumenickém koncilu v maloasijském Chalkédonu r. 451. Na Východě zůstalo ale i poté mnoho příznivců uvedeného učení a Zénón se za spolupráce konstantinopolského patriarchy Akakia snažil ústupky monofyzitům posílit ve své říši vnitřní klid. Papežové tzv. Zénónovo Henótikon neuznali a přirozenou oporou v jejich souboji s císařem se stal italský ostrogótský král, který též rychle pochopil, že římský biskup může být proti silnému konstantinopolskému tlaku jeho vítaným spojencem. Právě za Theoderichovy ariánské vlády si mohl papež Gelasius, jak jsme se o tom již zmínili, dovolit formulovat svou teorii dvojí moci, přičemž moc duchovní stavěl nad světskou.

Postoj k Henótikonu se stal také jednou z hybných sil druhého papežského schizmatu v dějinách. Roku 498 došlo zároveň k volbě dvou kandidátů na stolec sv. Petra, Laurentia a Symmacha. První z nich byl stoupenec církevního smíření s Východem, které si Theoderich samozřejmě nepřál. Přesto však váhal zasáhnout, i když o to byl požádán, třebaš Řím naplnily pouliční boje mezi přívrženci jedné a druhé strany. Z pozice krále – kacíře se nejdřív nechtěl přímo vměšovat do záležitostí katolické církve, jež měla i v jeho království mocný vliv, nakonec ale (r. 508), potvrdil Byzanci méně přátelského Symmacha.

Více než třicetiletá Theoderichova vláda znamenala pro Itálii rozkvět a blahobyt. Poklesly ceny obilí a vína, obchodníci tu nacházeli bezpečné cesty, Ravenna i další města byly vyzdobeny novými stavbami. Římanům nechyběly ani jejich oblíbené hry, které pořádali nově nastupující Theoderichem jmenovaní západořímsí konsulové, a zvláště honosné hry pak vypravoval sám král nebo také jeho zeť Eutharich. Pavijský katolický biskup

Mozaika z kostela sv. Apolináře (San Apollinare nuovo) v Ravenně s Kristem jako Dobrým pastýřem a čtyřmi evangelisty

Ennodius napsal na ariánského Theodericha oslavný panegyrik, šlechta jej nazývala *dominus a princeps*, on sám považoval římské císaře za svoje předchůdce.

Ve skutečnosti se však špičky italské společnosti s nadvládou barbarů nikdy opravdu nesmířily. A již zde vzpomínaného r. 523 se i postoj ostrogótského krále k jeho románským poddaným drasticky změnil. Změna byla tak náhlá, ostrá a nepochopitelná, že jeden z anonymních autorů Kroniky doby Theoderichovy, citované jako Excerpta Valesiana, si tento obrat neuměl vysvětlit jinak než zásahem ďablovým.

Filozof Boëthius, jenž se stal jednou z obětí Theoderichovy podezíravosti vůči příslušníkům části římské aristokracie, se zase ve svém proslulém díle O útěše filosofie (*De consolatione philosophiae*) ptal, jak je v říši vševědouceho, všemohoucího a jen dobro chtějícího Boha (jehož zde chápe převážně novoplatónsky) možné, že dobří lidé trpí a špatnost je odměňována. Kvůli posledním letům své italské vlády je Theoderich také některými církevními autory pokládán za pronásledovatele katolíků, zatímco Boëthius je vzpomínán jako katolický mučedník, jehož svátek byl zařazen na 23. října. V Dialozích papeže Řehoře Velikého najdeme velmi nepřátelské líčení Theoderichovy smrti, po které měl být odveden popraveným Boëthiovým tchánem Symmachem a údajně ve vězení zemřelým papežem Janem I. a uvržen do jednoho z vulkánů na Liparských ostrovech, tedy vlastně do pekel.

Většina katolických autorů však tento pohled na Theodericha, nesdílí. Jak tedy došlo k tomu, že se najednou obrátil proti svým římským poddaným, že se jich začal bát natolik, aby jim, až na malý nůž, zakázal nosit zbraně? Chceme-li odhalit příčinu, musíme se teď chvíli zastavit u zápletky téměř detektivní.

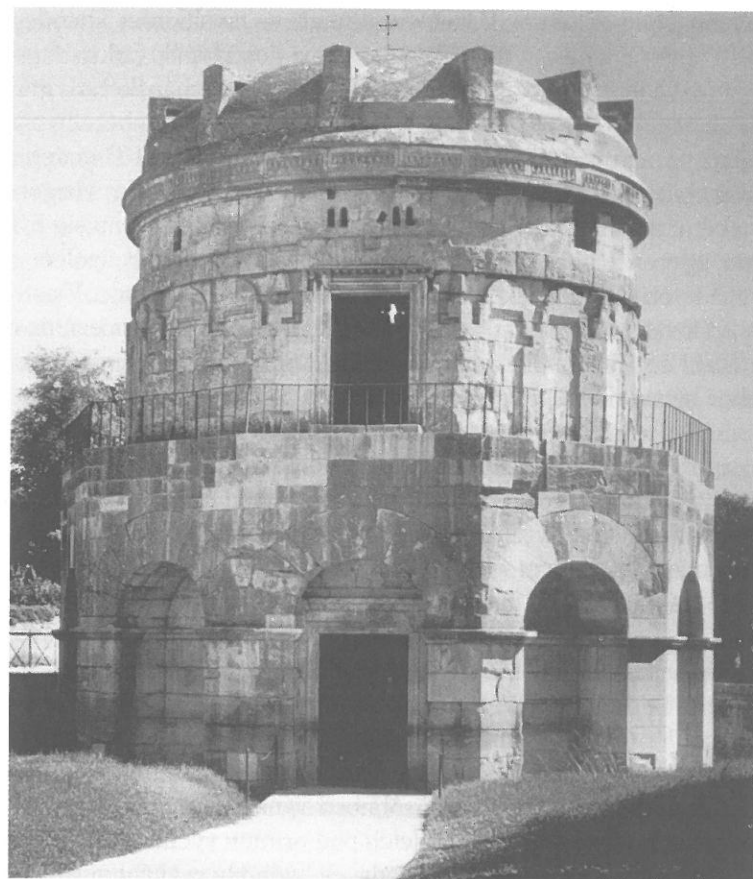
Theoderich se dověděl o korespondenci, kterou senátor Albinus, konsul z r. 493, vedl prý s císařským dvorem v Konstantinopoli ohledně otázky nástupnictví v ostrogótském státě. Boëthius ve své obhajobě tohoto Albina tvrdil, že žaloba, se kterou přišel udavač, Říman Cyprianus, jenž zastával úřad králova referendaria, je vykonstruovaná, a řekl také: *Učinil-li to Albinus, učinil jsem to stejně tak já a celý senát. Je to lež, pane králi.* Po tomto výroku, který se asi spoléhal na Theoderichovu důvěru k Boëthiovi (vždyť jeho dva synové získali ještě v r. 522 od Theodericha konsulskou hodnost) a k dalším významným senátorům, rozšířil Cyprianus žalobu i na něho a dokonce na celý senátorský stav. Opatrní kolegové senátoři si pak

pospíšili s tím, aby sami Boëthia odsoudili do vyhnanství. Králi to ovšem nestačilo a r. 524 jej dal v blízkosti Milánu popravit. Žaloba mu kladla za vinu, že Cyprianovi zabránil vydat svědectví o tom, že senát spáchal urážku veličenstva, dále že očekává svobodu Římanů, a navíc byl také obviněn z krivopřísežnictví a „magie“. Snad mohl vykonat nebo se zúčastnit konání některých věšteckých praktik, které se pokoušely dotazovat na další osudy ostrogótského italského panství.

Proč vlastně mohla být nedovolená korespondence s konstantinopolským dvorem ohledně nástupnictví po Theoderichovi Velikém považována za velezradu, za spiknutí, na něž se vztahoval přísný zákon o urážce majestátu, převzatý z římského práva? Král zajistil své nástupnictví, jak nejlépe byl schopen. Provdal svou dceru Amalasinthu za příslušníka již dlouho nad Ostrogóty vládnoucího rodu Amalů a nechal si Eutharicha jako svého nástupce potvrdit na shromáždění svobodných Gótů anebo alespoň gótské šlechty (zpráva historika Jordana o tomto aktu nedovoluje rozhodnout otázku sociálního postavení účastníků sněmu spolehlivě). Následník, přijatý Germány, mohl však pokojný status quo v Itálii zachovat jenom tehdy, bude-li potvrzen také východořímským císařem. I toho se šťastnému Theoderichovi podařilo dosáhnout. Císař by musel porušit vlastní závazky, kdyby chtěl proti Ostrogótům v Itálii zasáhnout. R. 522 však Eutharich náhle zemřel a jeho syn, Theoderichův vnuk Atalarich, narozený roku 516 nebo 518, byl v této době ještě dítětem, možným nástupcem, který však neměl pro svou příští vládu císařský souhlas.

V této chvíli, kdy se jeden ze základních rozporů Theoderichova postavení, napětí mezi jeho pozicí germánského krále a funkcí císařského úředníka, která mu dávala právo legitimní vlády nad původními obyvateli Itálie, ukázal v plné ostrosti, obnovily se zřejmě také naděje římské šlechty na osvobození od nadvlády barbarů a ariánů, kterou tolerovala pouze z nutnosti.

Když naše prameny hovoří o neprávem odsouzených, jmenují Boëthia a jeho tchána Symmacha, o Albinovi se však jako o oběti pouhé královny podezřavosti a justiční krivdy nepíše. Snad si už současníci a svědkové jenom o málo pozdější nebyli jisti, jak to vlastně s celou záležitostí doopravdy bylo. Tím méně lze tyto otázky definitivně rozhodnout dnes. Nepochybné však je, že situace po Eutharichově smrti byla příznivá jak úsilí některých příslušníků římské šlechty dosáhnout s pomocí Konstantinopole změny poměrů, tak také eventuální snaze jejich osobních nepřátel odstranit určité špičky římské společnosti tím, že proti nim u krále Theodericha

Mauzoleum Theodericha Velikého v Ravenně a Theoderichův portrét na zlaté medaili

bude vzbuzeno podezření. V každém případě se na sklonku Theoderichovy vlády (zemřel v r. 526) ukázalo, jak v praxi dosud málo pokročil proces, který si přál a jež všemožně podporoval – splynutí románského a germánského obyvatelstva jeho království v jednu společnost. Chyběl zde předpoklad, jenž se po mnohem delším vývoji, než jaký byl dopřán Theoderichově státu, naplnil v jiných barbarských královstvích – především vizigótském a franském: původní rozčlenění podle etnického principu muselo být překonáno diferenciací sociální, rozdělením na vyšší a nižší společenskou vrstvu, a k tomu docházelo na základě postupující feudalizace. V ostrogótském království nebylo však na rozvinutí feudalizačních procesů dostatek času. Blížil se jeho zánik, o němž současníci pochopitelně ještě nevěděli, ale jehož se státnicky prozřetelný král Theoderich právem obával.

K obětem událostí posledních let Theoderichovy vlády bývá počítán také papež Jan I. (523–526). Již jeho předchůdce Hormisdas (514–523) reprezentoval snahy po smíření s východořímskou církví a tím také po politickém konsensu s Byzancí. Katolický císař Iustinus (518–527) a hlavně jeho synovec a adoptivní syn Petrus Sabbatius Iustinianus (císař v letech 527–565) fakticky už od nástupu svého statečného, ale nevzdělaného strýce vládnoucí v jeho jménu, církevní rozkol mezi římským Východem a Západem na určitý čas odstranili a katolickou víru začali prosazovat i vůči ariánským Germánům, kteří žili na území východořímské říše a sloužili v její armádě. (Příkaz vyznávat ortodoxní náboženství platil v impériu už od r. 380, ale jen pro římské občany. Barbarští králové však vesměs rádi využívali katolických duchovních jako svých vyslanců v záležitostech míru i války a Theoderich jako jediný z nich měl možnost využít i služeb samotného papeže. Po návratu do Itálie byli členové Janova poselstva uvězněni. Možná jen do oblasti později vytvořených legend patří mínění o tom, že se do vězení dostal i papež sám. Řehoř Veliký tomu zřejmě věřil a dá se ostatně připustit, že Theoderich, opuštěný téměř všemi svými zahraničními spojenci a ohrožovaný Byzancí, zklamaný vládce, jenž se cítil být zrazen

těmi, které si předcházeli a jež chtěl považovat za zcela rovné svým Gótům, nemusel už mít k čistě jen rozumným a dobře vypočítaným státnickým krokům dost síly.

V r. 526 umíral, aniž by se mu otázka další existence ostrogótského království podařilo vyřešit. Regentkou za mladého Atalaricha se stala jeho dcera Amalasintha. Patří k nejzajímavějším a nejsilnějším ženským postavám doby velkého stěhování národů.

Ve vnitřní politice dodržovala Theoderichovu politickou závěť, žádající, aby nový ostrogótský vládce žil v míru se senátem a lidem římským i s konstantinopolskými císaři, a potomkům pronásledovaných římských aristokratů navrátila jejich zkonfiskovaný majetek. Byla vzdělána tradičním antickým způsobem a chtěla, aby stejného vzdělání dosáhl i její syn. S tím ale nesouhlasili někteří představitelé vyšších gótských kruhů, kterým připadalo, že královna příliš přeje Římanům, a proto vyvolali spor o výchovu mladého krále. Domnívali se prý, že v něm strach z trestu učitelů může ubíjet statečnost a výchovy nominálního vladaře se chtěli ujmout sami. Pravý důvod spočíval jistě nejspíš ve snaze získat vliv na rozhodnutí, jež byla chlapcovým jménem vydávána.

Amalasintha reagovala způsobem pozoruhodně energickým. Pro případ ztroskotání své akce si dobře zabezpečila útek pod ochranu císaře Iustiniana, na jehož území dopravila také gótský královský poklad, a poté dala tři nejnebezpečnější vůdce gótské opozice popravit. Byl mezi nimi i nejvyšší velitel gótského vojska patricius Tuluin, na jehož místo bezprecedentním rozhodnutím postavila Římana Liberia, jehož měl v oblibě už její otec Theoderich.

V r. 534 zemřel i mladý Atalarich a jeho matka musila přijmout nového mužského spoluvládce. Z rodu Amalů žil už jen jediný mužský člen, Theodahad, syn Theoderichovy sestry Amalafridy. Byl velkostatkářem v severní Itálii a své původní vyloučení z nadějí na vládu kompenzoval hromaděním dalšího bohatství, získáváním nové půdy, o kterou občas neomalené okrádal svoje sousedy. V tajné dohodě s ním se Amalasintha pokusila zajistit si i nadále samostatné a neomezené rozhodování. Theodahad ale využil nenávisť, kterou vůči ní chovali příbuzní a přátelé tří zavražděných gótských předáků, vyhnal ji z ravennského paláce a uvěznil na ostrově ve Vulsinském (Bolsenském) jezeře v severní Itálii. Zde byla příbuznými Tuluina a dalších dvou popravených mužů gótské opozice zavražděna – udušena horkou párou v lázni.

Byl tu však ještě císař Iustinianus, v oné době už rozhodnutý zlomit nadvládu barbarů nad římským Západem, jenž proto vítal všechny vhodné záminky k válkám. Vražda jeho chráněnky a předcházející smrt jejího syna, jemuž se byzantský císař stal adoptivním otcem, jak už se to mezi konstantinopolskými panovníky a ostrogótskými králi stávalo tradicí, úmrtí, jež Byzanc zbavovala závazků k východogótskému trůnu, mu takový důvod poskytla. R. 535 začala mezi Byzanci a italskými Ostrogóty válka, kterou nejpodrobněji popsal současník událostí a účastník některých válečných operací v Itálii Prokopios.

Za doby jejího trvání se vystřídalo několik ostrogótských králů. Theodahada, jenž ve vedení války zklamal, sesadilo shromáždění gótského vojska a novým vládcem povolalo Vitigise, původně člena Theodahadovy osobní stráže. Dědění nebo předávání královské moci v rodě Amalů bylo už ale v ostrogótské společnosti vžito natolik, že pro Vitigise bylo po jeho zvolení nanejvýš důležité postarat se o legitimizaci nově nabyté moci sňatkem s Theoderichovou vnučkou Mataswinthou. Kvůli němu rezignoval i na obranu Říma před Východořímany a tuto chybu se mu už nepodařilo napravit. Nakonec i se svou manželkou upadl do byzantského zajetí. Po jeho smrti se pak Mataswintha provdala za východořímského šlechtice jménem Germanus, synovce císaře Iustiniana.

Po krátkém období vlády Hildebada a Eraricha (540–541), z nichž druhý byl asi rugijského původu, nastoupil král, jehož jméno je opět poněkud známější: Totila neboli Badwila. Jeho vojenské úspěchy nebyly zanedbatelné a patřilo k nim i opětné získání města Říma. Historik Prokopios, přítel byzantského vojevůdce Belisaria, jenž válku v Itálii zahájil a po léta zkušeně vedl, se velmi zajímavým způsobem vyjadřuje o Totilově způsobu myšlení.

Křesťanská víra Ostrogótů byla v době jejich války s Iustinianem ještě poměrně mladá a pravděpodobně bychom se příliš nedivili, kdyby vykazovala silné stopy starých pohanských praktik. Polyteističtí Germáni si kupř. byli zvyklí vybírat boha – ochránce, který jim za jejich oběti a přísliby měl v boji poskytnout pomoc a vítězství. Zklamali-li jejich důvěru, ačkoliv oni všechny předepsané oběti a jiné obřady vykonali, volil si válečník jiného boha, o němž se domníval, že má víc moci a možností pomáhat. Totilu také stíhaly různé nezdary a porážky. Přesto však neuvažoval o změně vyznání, a vůbec už ne o záměně křesťanství za staré, původní náboženství. Můžeme-li se na Prokopiova svědectví i v tomto případě spolehnout, pochopili

Mince králů Theodahada a Totily (Badvily)

v té době již Ostrogóti odlišnost křesťanského náboženství od starých polyteistických věr velmi dobře.

Křesťanství pro krále nebylo pouhým nástrojem, kterým lze ovlivňovat Boží vůli tak, jako různými magickými praktikami. Totila dokázal uvažovat v obecných morálních kategoriích dobra a zla, spravedlnosti či nespravedlnosti, které toto náboženství vneslo i do barbarského světa.

Protože Theodahad byl prý více stvořen pro to, aby se obohacoval, než pro spravedlivý boj, vzdánilo se od Ostrogótů na čas Boží slitování. „Není totiž možné, aby zločinec a násilník získal v bojích slávu, vždyť válečné štěstí se řídí vždy podle způsobu života každého,“ měl Totila podle 8. kapitoly III. knihy Prokopiovy Války s Góty, díla, které tu citujeme v překladu K. Rubešové a A. Hartmanna, pronést v jedné své řeči k vojsku. Na jiném místě téže knihy je podávána další Totilova řeč, obsahující rovněž následující slova: „Dřív si Gótové méně cenili spravedlnosti než všeho ostatního a dopouštěli se nepravostí mezi sebou i vůči římským poddaným; a to přimělo Boha, že se postavil na stranu nepřátel... Pro Boha není těžké přenést dobro od jedněch k druhým... Říkám vám tedy, že musíte dbát spravedlnosti mezi sebou i vůči poddaným. Je to totéž, jako bych řekl, že si uchováte věčné štěstí.“

Bylo by samozřejmě možné, že Prokopios Totilovy řeči upravil, aby z nich učinil nástroj mravního působení na čtenáře svých dějin. Podobně

jako vizigótský křesťan Alarich v r. 410, i Totila ovšem po svém dobytí Říma r. 546 dokázal z úcty ke křesťanskému náboženství zastavit vraždění obyvatel, pro válečníky tehdejší doby jinak běžné, a zapověděl znásilňování žen. Pravděpodobně smíme tedy věřit alespoň ideám, když už ne přímo formě, podobě Totilových řečí, a opět máme před sebou obraz velmi kladných výsledků christianizace barbarů doby stěhování národů, doby, kdy válka byla denní skutečností a běžným prostředkem získávání bohatství. Totila nemyslel, že je snad dobré a zbožné činit všechno, co přináší prospěch Gótům, bez ohledu na obecnou spravedlnost, jak to mohlo být a také bylo pojmáno ve starších kmenových náboženstvích. Že existuje válečné štěstí, jež se dědí v královských rodech a lze je udržet pomocí rituálů a magických jednání. Rozhodující příčinou úspěchu nebo neúspěchu pro něho bylo chování člověka.

Roku 552 Totila padl v bitvě u Taginae (dnešní Gualdo Tadino), která skončila porážkou Ostrogótů a vlekou válku mezi nimi a Iustinianem v podstatě rozhodla ve prospěch Byzance. To, co pak následovalo za Totilova nástupce Teji a po jeho smrti v bitvě u tzv. Mléčné hory nedaleko Vesuvu (na přelomu r. 552/3), byl už jen epilog ostrogótských dějin. Ti Ostrogótové, kteří se nechtěli vzdát, kladli po porážce u Mléčné hory sice Iustinianovým vojskům odpor ještě až do r. 555, to však již nemohlo zabránit tomu, aby se císař opětně po dlouhé době – třebaže jenom na čas – ujal neomezené vlády nad celou Itálií. Vyjádřením této skutečnosti byla tzv. pragmatická sankce – což v tehdejší terminologii znamenalo obecně prospěšné nařízení – vydaná v r. 554 a podržující Itálii znova i tvrdému římskému systému výběru daní. Historie ostrogótského státu skončila. Cassiodorus Senator, který byl po mnoho let věrným vysokým úředníkem ostrogótských králů, odešel r. 538 do ústraní a r. 555 založil na svých pozemcích v jižní Itálii klášter Vivarium. Ten se stal jedním z nejvýznamnějších církevních center, díky nimž byla antická vzdělanost uchována středověku. Mniši Cassiodorova kláštera měli uloženu povinnost opisovat díla antických autorů a zakladatel sám po sobě zanechal spisy, které představují významné příručky antické i křesťanské vzdělanosti, především tzv. *Institutiones divinarum et saecularum litterarum*. Cassiodorus patřil k osobnostem, které mezi antikou a následujícími staletími vytvářely významné duchovní mosty, stejně tak jako jeho méně šťastný současník Boëthius, mající nesmírné zásluhy o rozvoj vzdělanosti středověku zejména tím, že mu svými překlady, komentáři i vlastními filozofickými spisy zprostředko-

val Aristotelovu, platónskou i novoplatónskou filozofii. Jeho kniha O útěše filozofie dosáhla ve středověku největšího počtu překladů do národních jazyků hned po bibli.

Theoderichův stát zanikl tak brzy, protože vlastně nebyl svým vnitřním sociálním vývojem dosud na úkoly, které před něj jeho zakladatel a tvůrce postavil, připraven. Římané s Germány nemohli splynout v jednu společnost, dokud se nevytvořily alespoň společné zájmy „nadrárodní“ římskoprovinciální a germánské vyšší sociální vrstvy. Vývoj ostrogótského království narazil ovšem také na sny císaře Iustiniana o obnovení skutečné vlády konstantinopolských císařů i na římském Západě.

Mnoho pozornosti zakladateli ostrogótského státu Theoderichovi věnovalo hrdinské básnictví. Nejznámější je asi jeho ohlas v Písni o Nibelunzích vzniklé na území Rakouska okolo r. 1200, v níž vystupuje jako Diatrich z Bernu ve staroseverské Eddě či v Sáze o Tidrikovi, pocházející ze 13. stol., ale připomenout lze i starohornoněmeckou Píseň o Hildebrandovi, vzniklou již v první třetině století devátého, kdy Theodericha vzpomíná rovněž nejdelší dochovaný runový nápis ze švédského Röku, apod. Obliba skladeb s theoderichovskou, lépe řečeno dietrichovskou tematikou, přetrvávala několik staletí a projevila se i v českém písemnictví, kde se poprvé s tímto námětovým okruhem setkáváme ve století čtrnáctém.